



Innovatív finanszírozási formák piaci és szakpolitikai elemzése a CE-partnerországokban

D.T1.5.2

Magyarországra vonatkozó elemzés





Erről a dokumentumról

Az eCentral projekt keretében vizsgált három finanszírozási modell (a köz-és magánszféra közös beruházásai (PPP), az energiahatékonysági szerződés (EPC) és a közösségi finanszírozás (CF) piacának és szabályozási/szakpolitikai rendszerének elemzését tartalmazza ez a fordítás, kizárólag Magyarország vonatkozásában. A vizsgálat a 2018 év végi állapotot tükrözi. Az eredeti (angol nyelvű) értékelésben vizsgált országok:

- Horvátország
- Szlovénia
- Magyarország
- Ausztria
- Olaszország

Tartalom

Bevezetés	2
1.1. Public-Private Partnership (Köz-és Magánszféra Közös Beruházásai)	3
1.2. Energy Performance Contracting Energiahatékonyság-alapú szerződés	5
1.3. Crowdfunding Községi finanszírozás	9





Bevezetés

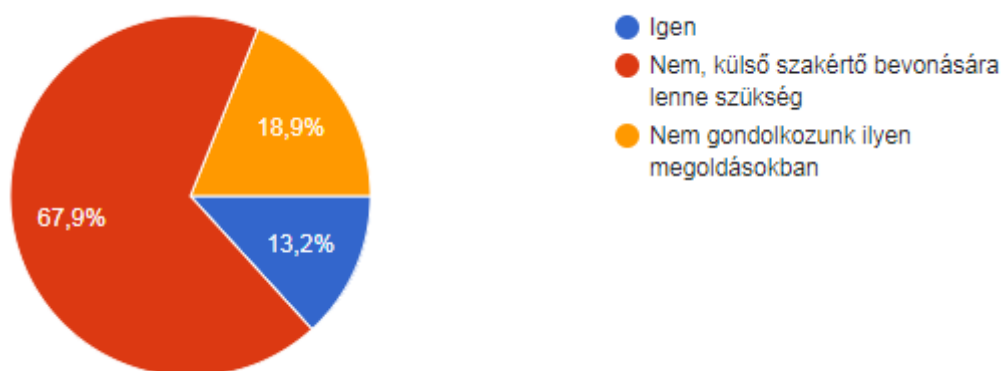
Az elemzés az alábbi forrásokra támaszkodik:

- az érintett felekkel folytatott mélyinterjúk
- az Energiaklub és az eCentral project szakértőinek piaci ismeretei
- és a különböző publikációk, korábbi elemzések (kiadványok és tanulmányok, jogi dokumentumok stb.)

Jelenleg Magyarországon nem kedvezőek az adminisztratív feltételek, és nincsenek konkrét tervek sem az innovatív finanszírozási formák alkalmazásának előmozdítására és ösztönzésére. Bár az energiahatékonyságról szóló törvény (LVII./2015) nevesíti a pénzügyi ösztönzőket, mint szükséges eszközöket annak érdekében, hogy a nemzeti (és EU-s) energiahatékonysági célok megvalósuljanak, de ennek ellenére jelenleg kormányzati szinten nem ösztönzik ezen finanszírozási rendszerek igénybevételét. Amint azt az eCentral projekt keretében helyi önkormányzatok körében végzett felmérés (2018) is mutatja, a legtöbbszörnek nincs megfelelő ismerete és kapacitása az ilyen projektek végrehajtására.

A válaszadók csupán 7,5%-a kötött energiahatékonysági szerződéseket (EPC), és csak egy önkormányzat (az 53-ból) számolt be arról, hogy PPP-t (köz- és magánszféra közös beruházását) használt a felújítások finanszírozására.

Az innovatív finanszírozási megoldásokkal kapcsolatban a felmérésben azt a kérdést is feltettük, hogy van-e elegendő tudása az önkormányzatnak ahhoz, hogy ezeket a finanszírozási megoldásokat végrehajtsa. Az alábbi diagram a kapott válaszokat szemlélteti:



1. **ábra:** Helyi önkormányzatoknál rendelkezésre álló tudás EPC, PPP, CF projektek megvalósítására, forrás: Energiaklub

A válaszadók tehát nem utasítják el ezeket a megoldásokat, de csak 13% rendelkezik megfelelő belső ismeretekkel ahhoz, hogy igénybe vegye ezeket.

A válaszadók szerint az EPC, PPP és CF konstrukciók akadályai és nehézségei a következők:

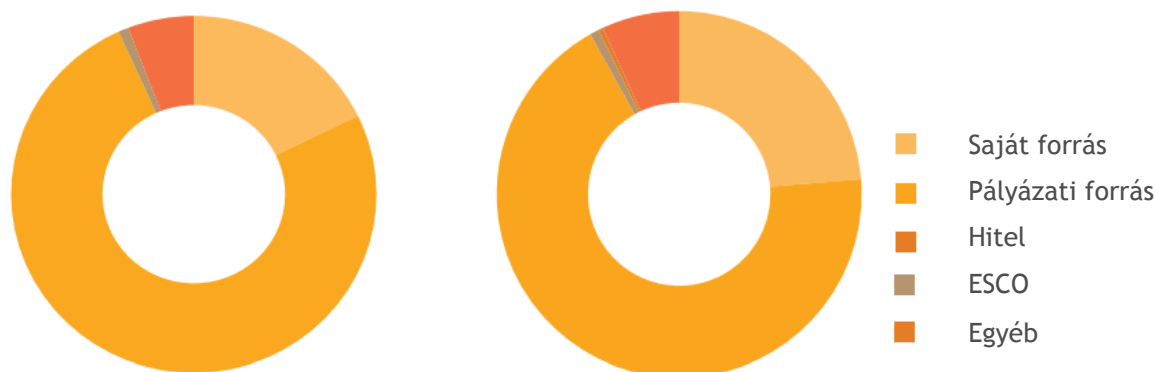
- A megfelelő tudás és/vagy kapacitás hiánya (66%)
- Ezen konstrukciókba vetett bizalom hiánya (21%)
- A szabványosított eljárások és szerződésminták hiánya (21%)





- Megfelelő pénzügyi kapacitással és a piacon elért eredményekkel rendelkező ESCO vállalatok hiánya (9%)
- Az állami szabályozás hiánya (4%)

A WWF által 2017-ben a magyar helyi önkormányzatok körében végzett reprezentatív felmérés¹ hasonló eredményeket mutat az energiahatékonysági felújításokra fordított erőforrásokkal kapcsolatban.



2. **ábra:** Helyi önkormányzatok által megvalósított energiahatékonysági intézkedések finanszírozása az elmúlt 10 évben. Jobb oldal: szigetelési munkálatok, bal oldal: fűtési rendszer modernizáció, forrás: WWF Magyarország²

Az energiahatékonyságról szóló LVII./2015 törvény alapján az energiahatékonyságra és az energia megtakarítási módszerekre, továbbá a pénzügyi és jogi keretre vonatkozó információk elérhetőségét biztosítani kell elektronikus úton egy rendszeresen frissített weboldalon keresztül. Ennek segítségével mind az energiahatékonysági szolgáltatók és a pénzügyi intézetek is informálhatnak a fogyasztókat a saját szolgáltatásaikkal kapcsolatban. Ez a honlap 2015 végétől működik a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal fenntartásában, de egyelőre csak az állami támogatásokkal és támogatott hitelekkel kapcsolatos információk érhetők el, a fent említett szolgáltatásokról nincs elérhető tartalom.

Az iskolák újra-államosítása miatt (korábban a helyi és megyei önkormányzatok voltak a tulajdonosok és működtetők is), a helyi önkormányzatok jelenleg nem érdekeltek az iskolaépületek energiahatékonyságának javításában és a megújuló energiák hasznosítására szánt befektetésekben, pedig ezek az épületek nagy energia megtakarítási potenciállal rendelkeznek és ideálisak lennének energiahatékonysági projektek megvalósítására.

1.1. Köz-és Magánszféra Közös Beruházásai (PPP)

1.1.1. Jogi, szabályozási és adminisztratív keretek

Jelenleg Magyarország kormánya nem támogatja a PPP beruházásokat, nincs hatályos PPP modellekre vonatkozó szabályozás és az ezt támogató intézmények is hiányoznak. Bár a terv szerint 2005 körül létrejött volna a PPP törvény, azóta sincs komplex jogi kerete a PPP beruházásoknak Magyarországon, így a PPP projektekhez kormányzati szinten ajánlott szerződésminta sem érhető el.

Korábban tiltott volt az önkormányzati tulajdon eladása privát befektetőknek, de a 2005. XCII. törvény (a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII.

¹ WWF Magyarország: Fűtés és energia-hatékonyság: Körkép a helyi önkormányzatokról és településekről (2017) http://wwf.hu/media/file/1511533746_Futes_es_energiahatekonysag_WWFHU_jelentes.pdf

² WWF Magyarország: Fűtés és energia-hatékonyság: Körkép a helyi önkormányzatokról és településekről (2017), 7. o. http://wwf.hu/media/file/1511533746_Futes_es_energiahatekonysag_WWFHU_jelentes.pdf





törvény és az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény módosításáról) lehetővé tette az egyéni vagyonkezelői jogok átruházását a magánszektorra. A helyi önkormányzatok általában bizonyos közfeladatokat kiszervezés útján látják el, és ez a törvénymódosítás elősegítette, hogy a magánbefektetőkre még több közszolgáltatási feladatot bízzanak.

A PPP projektek végrehajtásához a közbeszerzésekről szóló törvényt (CXLIII/2015) kell alkalmazni, és néhány esetben a koncessziókról szóló törvényt (XVI/1995). Tekintve, hogy a PPP projektek meglehetősen összetettek, nem minden esetben világos, hogy az adott projektet szolgáltatásnak vagy építési beruházásnak kell-e tekinteni, és emiatt milyen szabályok vonatkoznak adott projektre.

Magyarországon a PPP projektek beszerzése általában tárgyalásos úton valósul meg, hogy a szerződő hatóság alkalmazkodni tudjon az ajánlattevő igényeihez, és hogy pontosabban meg lehessen határozni a követelményeket.

A PPP egyfajta koncesszió, tehát ha az állam vagy a helyi hatóság bizonyos tevékenységek gyakorlásához való jogot átruházza, a PPP együttműködést (és a beruházást) a koncessziós szabályoknak megfelelően kell kidolgozni.

A 94/2018 kormányrendelet alapján a nemzeti vagyok kezeléséért felelős miniszter gondoskodik a “PPP beruházás keretében megvalósult és folyamatban lévő kulturális, infrastrukturális és sportlétesítményekkel összefüggő fejlesztési feladatokról, továbbá e PPP szerződésekben meghatározott, az államot érintő jogokból és kötelezettségekből fakadó feladatokról, valamint e PPP projektek és szerződések kezeléséről”.

Bár a központi ellenőrzés megvalósult, a 2000-es évek elejére jellemző PPP projektjeinek megfelelő társadalmi ellenőrzése és megértése nem volt biztosított.

1.1.2. A piac értékelése

A nemzetközi trendekhez hasonlóan, a PPP koncepciója Magyarországon a 2000-es évek elején jelent meg. Az első PPP beruházás a Budapest Sportaréna kivitelezése volt. 2004-től a PPP beruházások száma jelentős mértékben nőtt a 2010-es évek elejéig.

Azonban meg kell jegyezni, hogy a PPP koncepció szigorúan vett értelmezése alapján a Magyarországon alkalmazott megoldásokat nem lehet teljes értékű PPP beruházásoknak tekinteni. A PPP projektek fő mozgatórugója eredetileg a forráshiányok kitöltése volt. Az állami/önkormányzati szereplők számára a projektek értékét az adta, hogy minőségi szolgáltatást kaptak rövid határidővel, megfizethető pénzügyi konstrukció mellett, de a PPP kockázat-megosztási mechanizmusaiiban rejlő lehetőségeket alig használták ki. A kormány nem rendelkezett megfelelő módszertani ismeretekkel és üzleti menedzsmenti megközelítésmóddal, pedig ezekre szükség lett volna ezen pénzügyi rendszer tudatos és megfelelő használatához.

2003 és 2006 között állami szinten 133 szerződött PPP projekt zajlott, 18-27 éves időtartamra, nettó jelenértéken nagyjából 2,35 milliárd euro értékben. A 2007-ben indított PPP beruházások nettó jelenértéke meghaladta a 2,2 milliárd eurót, amely a bruttó hazai termék 2,4%-át tette ki.³ Később a magyar PPP piac drasztikus recesszióba zuhant számos tényező miatt. A helyi önkormányzatok kb. 45 millió euró értékű állami támogatásra volt szüksége 2012-ben 35 PPP projekt működtetéséhez, főként az oktatási szektorban. 2015-ben tárgyalások folytak a kedvezőtlen PPP projektek feltételeinek megváltoztatásáról, 2016 végére 12 PPP projekt kiváltásáról szóló szerződést írtak alá 90 millió euro értékben, melyek 43 millió euro nyereséget hoztak. Ez a folyamat 2017-ben is folytatódott.

³ CSONKA Zsuzsa: PPP beruházások Magyarországon, az M6-os autópálya esettanulmányán keresztül, 2011





Elsősorban állami szinten alkalmazták Magyarországon a PPP konstrukciókat: a felsőoktatás és a sport infrastruktúra fejlesztés területén, illetve nagy infrastruktúra-fejlesztési projekteken (pl. autópályák építésénél).

A sikertelen és/vagy rossz feltételek mellett megvalósított beruházások növelték a bizalmatlanságot a PPP projektekkel szemben, emellett a megfelelő szabályozás és a támogató intézmények hiánya egy szinte halott PPP piacot eredményezett.

Helyi szinten, a PPP néhány jellemző formája azonban elterjedt: szolgáltatási és üzemeltetési megállapodások vannak érvényben (pl. a hulladékkezelésre), továbbá lízingszerződéseket is alkalmaznak, de a KNE felújításokhoz összetettebb modellekre lenne szükség, mint pl. a BOT (építés-üzemeltetés-átadás) vagy a DBO (tervezés-építés-üzemeltetés).

Nincsenek külön pénzügyi eszközök (pl. banki kölcsönök, állami támogatás) kifejezetten PPP projektek számára.

1.1.3. Következtetések és javaslatok

Sok év munkájára lenne ahhoz szükség, hogy jelentős javulást lehessen elérni az épület-felújítási PPP piacon. A kormány elköteleződése nélkül ez a folyamat azonban nem tud elkezdődni.

A legnagyobb piaci kihívások/akadályok, melyeket le kell küzdeni a PPP szélesebb körű alkalmazásához:

- bizalomhiány,
- a jogi szabályozás és az intézményi háttér hiánya,
- a jó példák hiánya,
- nincsenek megbízható, tőkeerős partnerek a vállalkozói szférában,
- a közsféra kapacitásainak és ismereteinek hiányosságai.

A 2.2.3 alatt ismertetett problémák nagy része szintén igaz a PPP konstrukciókra is.

1.2. Energiahatékonyság-alapú szerződések (EPC)

1.2.1. Jogi, szabályozási és adminisztratív keretek

Magyarországon az EPC (ismertebben: ESCO) konstrukció a legismertebb finanszírozási forma az állami támogatások és a banki kölcsönök után. Az energiahatékonyságról szóló törvény (LVII./2015) meghatározza az energiahatékonyság-alapú szerződések és az energiaszolgáltató vállalatok fogalmait:

- energiahatékonyság-alapú szerződés: az energiafogyasztó és az energiahatékonysági szolgáltató között létrejött olyan szerződés, amelyet teljes időtartama alatt ellenőriznek és nyomon követnek, és amelynek keretében nyújtott energiahatékonysági szolgáltatások ellentételezése a szerződésben megállapodott szintű energiahatékonyság-javulás vagy más energiahatékonysági kritérium teljesítésével összefüggésben történik;
- energiahatékonysági szolgáltató: az a gazdálkodó szervezet, aki energiahatékonysági szolgáltatást nyújt vagy egyéb energiahatékonyság-javító intézkedést hajt végre a végső felhasználó létesítményében vagy helyiségében; az energiahatékonysági szolgáltatás jelentése ebben az esetben: olyan fizikai előny, haszon vagy javak szerződés alapján történő biztosítása - beleértve a szolgáltatás nyújtásához szükséges üzemeltetést, karbantartást és ellenőrzést is, ha ilyen szolgáltatást e szerződés tartalmaz -, amelyek az energia és az energiahatékony technológia vagy





cselekvés kombinációjából származnak és rendes körülmények között bizonyítottan az energiahatékonyság igazolható, mérhető vagy felbecsülhető javulásához vagy primerenergia-megtakarításhoz vezetnek; (jogtár)

A törvény (11.§) kötelezi a közintézményeket, hogy az energiahatékonyság-alapú szerződéseiket írásban kössék meg és tartsák be az ilyen szerződések minimális tartalmáról szóló kormányrendelet (122./2015) előírásait, például:

- a szerződés tárgyát képező energiahatékonysági szolgáltatás, valamint a végrehajtása érdekében nyújtandó járulékos szolgáltatás leírása és azok költségei, és a végrehajtásra vonatkozó kötelezettség
- a garantált megtakarítás mértéke
- a szerződésszegés esetén alkalmazandó jogkövetkezmények, különös tekintettel a vállalt, garantált megtakarítás nem teljesülése esetére alkalmazandó jogkövetkezményekre,
- a szerződés végrehajtására vonatkozó feltételekben bekövetkező, a vállalt garantált megtakarítás mértékét befolyásoló esemény esetén alkalmazandó rendelkezés,
- az energiahatékonysági szolgáltatással elért megtakarítás rendszeres mérésére vonatkozó rendelkezések, a mérések referencia időpontjai, továbbá a megtakarítás ellenőrzésére, nyomon követésére vonatkozó rendelkezések,
- az energiahatékonysági szolgáltatással elért megtakarítás pénzügyi értékének felek közötti megosztására vonatkozó rendelkezések.

Az energiahatékonyság-alapú szerződésről, és a szerződés kötelező tartalmi elemeiről további információ az Energiahatékonyság weboldalon található, ahonnan egy szerződésminta is letölthető. Elérhetőség: <http://enhat.mekh.hu/index.php/esco-konstrukcio/>

Sajnálatos módon ez az EPC szerződésminta nagyon általános, de egy további kapcsolódó dokumentum további tájékoztatást és segítséget nyújt a szerződés tartalmának megfelelő megfogalmazásához.

A magyar állami Zöld Bank megalapítását 2015 elején jelentették be, melynek feladatkörében szerepelt (volna) többek között az ESCO finanszírozás, az energiahatékonysági és megújuló energia projekteket segítő pénzügyi termékek fejlesztése, valamint a hazai és EU-s visszatérítendő és vissza nem térítendő források hatékony kihasználása. A Bank helyett végül a Nemzeti Energiagazdálkodás Zrt. került felállításra, azzal a szándékkal, hogy az energiahatékonysági beruházások katalizátora legyen többféle pénzügyi termék segítségével. Azonban ez csak terv maradt, főként pénzügyi okok miatt. 2017-ben a tulajdonosi és vezetési struktúra megváltozott, és mostanra (2018 vége) úgy tűnik, hogy az állami háttérű ESCO ki tudja bővíteni tevékenységét. A megfelelő adminisztratív és pénzügyi feltételek már rendelkezésre állnak, és a beléjük vetett bizalom is nőtt⁴.

A közelmúlt szakpolitikai fejleményeként érdemes megemlíteni, hogy az Európai Bizottság, az Európai Statisztikai Hivatallal (Eurostat) együttműködve 2017 őszén lebontották az energiahatékonyság-alapú szerződések és a kapcsolódó beruházások egyik fő akadályát. Az Eurostat új irányelvei jelentősen megnövelhetik azon közintézmények számát, melyek képesek EPC típusú szerződéseket kötni, ugyanis az új szabályok lehetővé teszik, hogy a végrehajtott beruházások értéke az ESCO könyvelésében jelenjen meg (eddig a tulajdonos közintézmények könyveit terhelte a beruházási összeg). Ezáltal a közszféra költségvetési hiánya nem növekszik. A közszféra költségvetési hiányára vonatkozóan Magyarországon nagyon szigorú a szabályozás, így a korábbi iránymutatások szinte ellehetetlenítették az EPC beruházásokat.

⁴ A NEG Zrt. operatív igazgatójának 2018. októberi tájékoztatása alapján





1.2.2. A piac értékelése

A korábban (1990-tól kb. 2008-ig) virágzó Magyar ESCO piac számos tényező miatt recesszióba süllyedt: beszűkültek a lehetőségek, a piac kisebb lett és az ESCO vállalatok száma 20-30-ról 6-8-ra csökkent 2018-ra. Magyarországon az ESCO-beruházások kis számának két oka van. Először is, az energia világszintű ára alacsonyabb, így a beruházások nehezebben térülnek meg. Másrészt, az ESCO piac szereplőivel szemben bizalmatlanság alakult ki, az ügyfelek számára gyakran kedvezőtlen szerződéseik miatt.

Az Intelligens Energia Európa program által támogatott Transparens⁵ projekt végrehajtására 2013-2015 között került sor, 20 (köztük Magyarország) európai ország együttműködésével. A Transparens projekt célja az volt, hogy átláthatóvá és megbízhatóvá tegyék az Energiahatékonyság-alapú Szerződések (EPC) piacát Európában. A Transparens az egyes országok EPC projektjeinek főbb jellemzőire helyezte a hangsúlyt. Az egyik legnagyobb eredménye az EPC-projektek végrehajtására vonatkozó Etikai Kódex létrehozása volt (és annak a 20 résztvevő országra adaptált verziói). Az Etikai Kódex megfogalmazza azokat az alapértékeket és alapelveket, melyek elengedhetetlenek az EPC projektek előkészítéséhez és végrehajtásához. Az Etikai Kódex minőségbiztosítási garanciaként szolgál az EPC projektek végrehajtásához. Az Etikai Kódexet aláíró EPC szolgáltatók vállalják, hogy az EPC projekteket a Kódex szellemében bonyolítják le. Ez önkéntes elköteleződést jelent, mely nem jár jogi kötelezettségekkel. Az egyes Etikai Kódexeket közvetlenül tesztelték valamennyi résztvevő ország kísérleti projektjein, ami hozzájárult a jó gyakorlatok elterjedéséhez mind az ESCO vállalatok, mind az ügyfelek oldalán.

Mindezek ellenére, 2017 előtt a helyi önkormányzatok szintjén kevés esély volt az ESCO projektek megvalósítására a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program által nyújtott támogatások miatt. Napjainkban azonban innovatívabb pénzügyi megoldásokra lenne szükség, ugyanis a Magyarország által lehívható részesedés az EU-s Alapokból a következő programozási időszakra (2021-2028) várhatóan 20-25%-kal csökkenni fog. A jelenlegi ESCO tevékenységek főként a magánvállalatok körében jelennek meg, mert számos egyéb akadálya van az EPC szerződéseknek az állami szférában (lásd alább).

Az Energiahatékonyságról szóló Irányelv teremtett bizonyos piaci potenciált az ESCO-k számára: 1600 nagyvállalatnak kell energetikai auditot végeznie. Ezek az auditok potenciálisan energiahatékonysági projektekre ösztönöznek - akár ESCO finanszírozással. A kormány 2014-ben létrehozott egy állami ESCO-t, a Nemzeti Energiagazdálkodási Zrt.-t (az állami ESCO vállalatok egyszerre lehetnek piactorzító hatásúak és lehetnek előnyösek a tudás és a bizalom elmozdításában). 2017-ben a NEG Zrt.-t⁶ átalakították és remélhetőleg néhány év start-up tevékenység után jelentős szereplővé válhat a magyar ESCO piacon.

A legjelentősebb ESCO vállalatok Magyarországon 2018-ban:

- Energy Hungary Energetikai Zrt. - www.energy-hungary.hu - aláírta az Etikai Kódexet és aktív szereplője az üzleti szektor EPC projektjeinek
- GREP Zrt. (Green Public Lighting Zrt.) - www.grepzrt.eu - aláírta az Etikai Kódexet, közvilágítási EPC projektek terén aktív
- Cothec Ltd. - www.cothec.hu - aláírta az Etikai Kódexet
- EnergoSys Zrt. - www.energосys.eu - aláírta az Etikai Kódexet, kifejezetten lakossági EPC projektekre fókuszál
- National Energy Management Zrt. - www.negzrt.hu - állami ESCO, a komplex szolgáltatásokat nyújt, állami/önkormányzati ügyfelekre összpontosít
- EON Hungary - új szereplő a magyar ESCO piacon

⁵ <http://www.transparens.eu/uk/uk-home/uk-welcome-to-transparens-project>

⁶ <http://www.negzrt.hu/>





A legelterjedtebb EPC projektek a közszférában a közvilágítás felújítását célozzák.

Jelenleg nincs kifejezetten az ESCO-k számára elérhető pénzügyi eszköz.

1.2.3. Következtetések és javaslatok

A legnagyobb piaci kihívásokat/akadályokat, melyeket le kell küzdeni az EPC szélesebb körű alkalmazásához, több EU által finanszírozott projekt is azonosította már.

Az INTERREG Feedschools projekt felhívta a figyelmet, hogy az innovatív pénzügyi rendszerek ösztönzése érdekében:

- fel kell hívni a figyelmet az alternatív finanszírozási módszerekre (pl. ESCO) és
- be kell mutatni az önkormányzatoknak az innovatív finanszírozásra vonatkozó jó gyakorlatokat

A Transparens project szintén ajánlásokat fogalmazott meg a magyar EPC piac fellendítésére, melyek értelmében fontos pl.:

- a kiszámíthatatlan szakpolitikai változások elkerülése,
- a szakértőkkel való konzultáció és az érdekelt felek bevonásának növelése,
- az épületfelújítások ösztönzése, beleértve a zöld közbeszerzések adaptálását az állami szektorban,
- az üzleti partnerség javítása az etikai kódex segítségével, képviselői testület létrehozása, információterjesztés, mintadokumentumok közzététele,
- az ügyfelek és az ESCO vállalatok megbízhatóságának javítása, vagy az EPC ügyfelek kiemelt kezelése a banki ESCO termékek esetén,
- az állami támogatások elérhetőségének megváltoztatása: arányának a teljes elszámolható költségben maximum 25-30%-ra való csökkentése, az összetettebb projektek előnyben részesítése, hangsúlyos nyomonkövetési elem beépítése,
- garanciaalap létrehozása, ami helyettesíti vagy kiegészíti a vissza nem térítendő állami támogatásokat.

Annak ellenére, hogy az ajánlások és a Transparens Projekt keretében végzett elemzés a magyar ESCO piacról 2015-ben készült, napjainkban is relevánsak, ugyanis nem történtek jelentős változások (kivéve az Etnikai Kódexre, illetve a felállított képviselői testületre vonatkozó megállapítások, melyek a projekt alatt felállításra kerültek).

Néhány egyéb tényező szintén akadályt jelent, mint például az energiahatékonyságot hátráltató politikák és üzenetek (rezsicsökkentés). Emellett az EPC szolgáltatókra is alkalmazni kell a közbeszerzési eljárás szabályait, mely megakadályozza, hogy a vállalat egyszerre auditor és ESCO tevékenységet is végezzen az adott projektben, holott a sikeres beruházás szempontjából legjobb az lenne, ha egy partner vinné végig a teljes fejlesztési folyamatot, ami a bizalmat is növelné.

Az EPC modell alkalmazása az állami tulajdonú épületeken végzett nagyobb felújítások (KNE) esetén gyakran korlátos, ugyanis az ESCO vállalatok rövid megtérülési időt (2-8 év) várnak el. Azonban néhány területeken ezek a konstrukciók megfelelően működnek, például a fűtési és világítási rendszer felújításánál. Napjainkban, mikor az energiaszolgáltató vállalatok elkezdnek megjelenni az ESCO piacon, a több épülettel (azaz nagyobb fogyasztással) rendelkező projekteknek is van esélyük az ESCO finanszírozásra. Az ESCO modell olyan (komplexebb) projektekre is alkalmazható lehetne, melyeket részben a közintézmények a saját költségvetésükből kiegészítenének.





1.3. Közösségi finanszírozás (CF)

1.3.1. Jogi, szabályozási és adminisztratív keret

Magyarországon nincs kifejezetten a közösség finanszírozásra vonatkozó jogi szabályozás. A civil és non-profit szervezetekre (CLXXV./2011) és a személyi jövedelemadóra (CVVII./1995) vonatkozó törvények szabályozzák az adományozás lehetőségeit. Általánosságban, a non-profit szervezeteknek nyújtott adomány a civil szervezetnek - létesítő okiratban rögzített céljaira - ellenszolgáltatás nélkül juttatott eszköz, illetve nyújtott szolgáltatás. Ami a helyi önkormányzatokat illeti, a vonatkozó (CLXXXIX/2011) törvény nem sorolja az adományokat a helyi önkormányzatok lehetséges bevételei közé, de említi egy "egyéb sajátos jövedelem" kategóriát, melybe az adomány besorolható. Így a helyi önkormányzatoknak lehetősége van bankszámlát nyitni és adott célra pénzgyűjtésbe kezdeni. Ezen felül, a helyi önkormányzatoknak, vagy egyéb, az irányításuk alatt álló intézményeknek általában van non-profit alapítványa, melynek segítségével indíthatnak közösségi finanszírozási kampányt.

A tőke alapú közösségi finanszírozást, a közösségi befektetést és közösségi hitelezést (pl. megújuló energiás fejlesztések) kvázi tiltják a finanszírozási szabályozások és törvények, mivel csak dedikált és regisztrált bankok és pénzügyi intézetek gyűjthetnek és csoportosíthatnak át pénzt. Alapvetően két lehetőség van ilyen projektek megvalósítására: az egyik olyan projekt alapú vállalkozás létrehozása, amelyben pénzügyi intézetek vesznek részt (melyek szerepelnek a Nemzeti Bank nyilvántartásában), ez azonban bonyolult. A másik lehetőség az, hogy a pozitív elbírálás reményében a Nemzeti Bank álláspontjáért és engedélyéért kell folyamodni, magyarázatot adva a projekt hátterére és céljaira. Nincs adat a jóváhagyott kérelmek számát illetően, de az Energiaklub egyszer megpróbálta és elutasító választ kapott.

2012-ben felállították az Adománygyűjtő Szervezetek Önszabályozó Testületét (ASZÖT, jelenleg 32 tagja van) és kialakításra került az Adománygyűjtő Szervezetek Etikai Kódexe is. Az aláíró szervezetek így megkapják az "Etikus" Adománygyűjtő Szervezet minősítést. Az ASZÖT tagok éves szolgáltatási és monitorozási díjat fizetnek.

Csak NGO-k csatlakozhatnak az ASZÖT-hez, önkéntes alapon. A csatlakozni kívánó civil szervezeteknek alá kell írnia a Szándéknyilatkozatot, be kell fizetnie az említett díjakat és az információk átadásával teljesítenie kell az Etikai Kódex kritériumait. Ha hiányosságokat tárnak fel a teljesítendő kritériumokban, az Ellenőrző Egység visszajelzést küld a szervezetnek, és segítséget nyújt az érintett dokumentumok feltöltéséhez és előkészítéséhez mintadokumentumok biztosításával.

A terület tagjait évente monitorozzák. A monitorozás alatt az Ellenőrző Bizottság megvizsgálja, hogy a tag megfelel-e az Etikai Kódex kritériumainak, különösen a megfelelő információk közzétételét és frissítését illetően (átláthatóság).

Ha a monitorozási eljárás közben hiányosságok lépnek fel egy tagszervezetnél, az Ellenőrző Egység kiegészítést vagy módosítást kér az érintett tagszervezettől. Ha a hiányosság a kitűzött határidő lejártával is fennáll, a hibát az Ellenőrző Bizottság betervezi az Etikai Bizottság elé, amely dönt a következményekről.

1.3.2. A piac értékelése

A fő online közösségi finanszírozási (KF) platform Magyarországon a www.adjukossze.hu, melyet a Nonprofit Információs és Oktató Központ (NIOK) tart fenn és támogat. A platform és a kapcsolódó szolgáltatások csak non-profit, civil szervezetek számára érhető el 2013 óta, és több, mint 1,5 millió euro értékű adományt realizált működése alatt. Működésének öt évéből négyben kötelező volt az adjukossze csapat szakérőit támogatásának igénybe vétele a platform használatakor, mely a következőkből állt:

- a szervezet és a tervezett projekt előzetes értékelése,





- általános képzés a KF-ről,
- projekt specifikus workshopok,
- a teljes kampány támogatása.

Az projektek átlagos mérete 1000 euró körül van.

A www.gofund.me.com-ot szintén használja néhány magyar szervezet. Van ugyan ezen kívül is néhány további platform, de azoknak nincs támogatottsága, következésképpen eredményei sem igazán. A Facebook adományozó platformja 2019-től elérhető Magyarországon.

Az adományozást segítő platformok megkönnyíthetik a kampányok technikai megvalósítását, de fontos megemlíteni, hogy a helyi közösségek finanszírozási kampányai valójában akkor sikeresek, ha azok tartalmával, céljaival és üzenetével a helyi lakosok azonosulni tudnak. Alapvető fontosságú azonban legalább egy egyszerű online (al)oldal létrehozása adományozási lehetőségekkel.

Statisztikai eredmények alapján az adományozásra való hajlandóság jó Magyarországon nemzetközi összehasonlításban. Az átlagos adomány 20-25 euró körül van jelenleg (lassú növekedés). A csak adomány-alapú közösségi finanszírozás gyakori a közsférában Magyarországon, a legtöbbször helyi szinten hajtják végre, bármely specifikus platform igénybevétele nélkül. A jutalmazással járó közösségi finanszírozás szintén jelen van, de a tőke- és hitelezési modellek nincsenek használatban a nem megfelelő szabályozás miatt.

Érdekes eset és egy lehetséges követendő példa Budapest IX. kerületének Önkormányzata, ahol 2010-ben felállították a Ferencvárosi Közösségi Alapítványt⁷ (mint az első magyarországi közösségi alapítványt) a következő célokkal: helyi adománygyűjtés, helyi adományelosztás és közösségépítés. A szervezet nagyon aktív és sok sikeres projektet valósított meg közösségi finanszírozással.

1.3.3. Következtetések és javaslatok

A közösségi finanszírozás optimálisan kiegészítheti a helyi önkormányzatok saját vagy egyéb forrásait (match-funding). Úgy gondoljuk, hogy a főként közösségi funkciókat betöltő középületek, mint kulturális vagy oktatási épületek, vagy olyan épületek, melyek nagyon jellemzőek adott településre (történelmi helyek, örökségek), ideális kampánylehetőségek, tehát, ahol várhatóan sok lakos mozgósítható.

A KF kampányok végrehajtásának legfőbb akadályai a helyi önkormányzat szintjén:

- a helyi önkormányzatokba vetett bizalom hiánya,
- a speciális kommunikációs tudás és a lelkes csapat hiánya a kampányokhoz,
- az egész kampány alatti érdeklődés fenntartásához szükséges kapacitás hiánya,
- az a széleskörűen elterjedt lakossági hozzáállás, hogy a középületek felújítása a (helyi) önkormányzat feladata, a beszedett adók már így is megterhelők, ne kérjen több pénzt az önkormányzat.

A legfőbb lépések annak érdekében, hogy a KF széles körben alkalmazott eszköz lehessen a helyi önkormányzatoknál: egy, a közösségi finanszírozást támogató eszközkészlet kialakítása helyi önkormányzatok számára, valamint kísérleti projektek megvalósítása és széles körű kommunikációja (a többi helyi önkormányzat irányába).

⁷ <http://ferencvarosi.kozossegialapitvany.hu>

